

Dr. Lénárt Ferenc
a közgazdaságtudományok kandidátusa

A TITKOSSZOLGÁLATOK ÉS A VÁLSÁGKEZELÉS
(A titkosszolgálati tevékenység újraértelmezése)

A tanulmány egy rövid áttekintés erejéig az állami és a magán-titkosszolgálatok stratégiájával, valamint a válságkezelés pártpolitikáktól független kérdéseivel foglalkozik. A titkosszolgálatokról kifejtett gondolatok a szerző magánvéleménye.

Kulcsszavak: kihívások, titkosszolgálatok: állami és magán, felderítés-elhárítás, stratégiák, válságkezelés.

The secret services and crisis management

The study consists of a short overview on the strategies of the state and the private secret services, and also on the issues of crisis handling independent of party politics. The thoughts on the secret services do solely reflect the opinion of the author.

Keywords: challenge, secret services, state and private, counter-intelligence, strategies, crisis management

A jelenkori tudományos és technológiai fejlettség mellett a globális fejlődés társadalmi, gazdasági és katonai biztonságra gyakorolt hatásai (kihívások, kockázatok, fenyegetések) gyorsan felismerhetők és prognosztizálhatók. A biztonságra gyakorolt hatások között – nemzetközi szinten – hangsúlyozottan a katonai dominál. A múlt századvégi világméretű változásokat megelőző időszakban a kétpólusú világ katonai téren jól kiszámítható volt. Napjainkban azonban összetettebb a helyzet. Egyes államok (Észak-Korea, Irán, Pakisztán) törekvései kivételével nagymértékben csökken a világ globális-stratégiai fenyegetettsége, de tovább léteznek olyan konfliktusok is, amelyek átfogóbbak, bonyolultabbak és nehezebben kezelhetők.

A katonai fejlettség terén meglehetősen nagy szóródást tapasztalunk. Az USA megerősítette vezető helyét a világban, de Oroszország, az Európai Unió, majd Kína, India méltó vetélytársaként jelentkeznek. USA-nak vigasz csupán az lehet, hogy a feltörekvő nemzetekkel – a jövőben, országát érintve – közvetlen katonai konfliktusba továbbra sem kerül, mindegyre az esély egyre kisebb. Hazánk és szövetségeseink egyáltalán nem számolnak azzal, hogy a globális fejlődés hatásaként akár fegyveres konfliktusok alakulnak ki a NATO-n belül, továbbá az intenzív globális változások új típusú közvetlen fegyveres harcot, újabb helyi, vagy globális háborút indukálnak. A meglévő hazai nemzeti biztonsági stratégia és ágazati katonai stratégia (továbbá a ké-

szülő többi stratégiák tervezetei), valamint a NATO felderítési és katonai stratégia tudatosan nem veszi figyelembe azt, hogy a NATO tagok és a belépni szándékozók egymással háborúzhatnak is, mely akár tartós forró háború is lehet. A világ konfliktusaiban a fegyveres szereplők, az erőszakot alkalmazók és elszenvedők száma tovább nő. Az erőszakkal élők egyre inkább nem állami szereplők, a harci cselekmények és azok következményei új formát öltenek. Jellemző, hogy csökken a fegyveres harcokban elesettek, ugyanakkor nő a polgári áldozatok, sebesültek, menekültek és egyéb módon kárt szenvedők száma. Ezzel párhuzamosan az erőszak különböző motivációs formái – a terrorizmus, közösségen belüli erőszakformák – között is egyre jobban elmosódni látszik a határvonal. Aggasztó, hogy ezek a folyamatok „önfenntartóvá válnak”, és akkor sem érnek véget, vagy csökken az intenzitásuk, amikor a konfliktus alapvető ellentéteit valamelyest kezelni tudják.

A biztonságra gyakorolt hatások

A globalizáció katonai biztonságra gyakorolt hatásai csak a társadalmi és gazdasági fejlődés biztonságra gyakorolt hatásaival együtt értelmezhető. A globalizáció kiteljesedése miatt hazánk és szövetségeseink környezetében jelentkező *globális biztonságra gyakorolt hatások*:

- a nemzetközi pénzügyi instabilitás, tőkespekuláció;
- az energiaellátás, energiahordozók, természeti erőforrások hiánya, kimerülése, ezáltal gazdasági, majd társadalmi válságok kialakulása, nemzeti gazdaságok megrendülése, összeomlása;
- a kialakult válságból fakadó eltérő gazdasági és demográfiai fejlődés (népességnövekedés, robbanás, következmények) megjelenése, tömeges migráció;
- a gazdasági szegmens ellenpólusaként ideológiai, vallási, etnikai, kulturális ellentétek kialakulása, elmélyülése;
- a szakadék növekedése a társadalmilag, gazdaságilag és technológiailag fejlett, korszerű fegyverzettel rendelkező modern államok, illetve a leszakadó, ugyanakkor többséget alkotó szegényebb államalakulatok között;
- az információs-digitális forradalom, szociális-web megjelenése;
- a terrorizmus, a szervezett nemzetközi bűnözés további erősödése, sőt azok nemzetek (országok) biztonságát is veszélyeztető tényezővé alakulása;
- az ABC-fegyverek és hordozóeszközeik illegális terjesztése, terjedése;
- a természeti-környezeti problémák, globális természeti, civilizációs veszélyforrások (pl. felmelegedés, lehűlés);
- a víz, élelmiszer hiánya és a világméretű járványok.

A térségünkben jelentkeznek olyan *regionális biztonságra gyakorolt hatások, amelyek összefüggnek:*

- az adott régióban a pénzügyileg és gazdaságilag lassabban fejlődő országok belső instabilitásával;
- a közép-, illetve dél-kelet-európai, mediterrán-térség sajátos helyzetéből fakadó konfliktusokkal;
- a tömeges migrációval;
- a demográfiai változásokkal (társadalom elöregedése, nemzetiségi-etnikai változások, társadalmi marginalizáció);
- az energiaellátási, környezeti- és környezetbiztonsági problémákkal;
- a katonai biztonságra gyakorolt hatásokkal (pl. délszláv válság maradványai) stb.

A globális és regionális biztonságra gyakorolt hatások mellett jelennek meg a *belső biztonságra gyakorolt hatások*. A globális pénzügyi válság elérte hazánk pénzügyi szféráját és reálgazdaságát. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy határainkon belül tovább erősödött Magyarország terrorveszélyeztetettsége, a szervezett, illetve a nemzetközi bűnözés (pénzügyi-adó manipulációk), a kábítószeres terjedése, a prostitúció, a szerverkereskedelem, a pénzügyi-gazdasági bűncselekmények, a szürke-, a fekete-gazdaság és korrupció növekedése, a gazdasági vállalkozások elleni szervezett támadások, a számítógépes bűnözés, továbbá a demográfiai változások egyre dinamikusabbak.

A biztonságra gyakorolt hatások kezelését taktikai, de stratégiai lépésekben sem lehet tervezni anélkül, hogy a környezetet, ahol az állami és a magán-titkosszolgálati szervezetek tevékenykednek, ne értékelnék, ne elemeznék. A cselekvési taktikához elvégzendő biztonsági értékelés, elemzés alapvetően a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájára és az ágazati biztonsági (nemzetbiztonsági, rendészeti és katonai stb.) stratégiákra támaszkodik. Az abban részletezettek figyelembevételével végzett globális, regionális és belső eredetű biztonságra gyakorolt hatás értékelése-elemzése kellő alapot ad a helyes következtetések levonására, a felderítő és elhárító biztonsági intézményrendszer által követendő feladatok kijelölésére és végrehajtására.

A felderítendő-elhárítandó biztonságra gyakorolt hatásokat kezelhetőségük érdekében súlyozni, egyúttal veszélyességük szerint rangsorolni, vagyis kritikus biztonságra gyakorolt hatássá minősíteni szükséges.

A felderítés és az elhárítás prioritásai

FELDERÍTÉS

A terrorizmus elleni küzdelemben a felderítésnek továbbra is prioritásként kell kezelnie Magyarország terrorveszélyeztetettségének alakulását, valamint a közeli és távoli válságövezetekkel kapcsolatos értesülések megszerzését, kiemelt figyelmet fordítva az iraki, afganisztáni és a balkáni magyar szerepvállalást érintő folyamatokra. Ennek érdekében a magyar felderítő szolgálatoknak képeseknek kell lenniük arra, hogy saját műveleti kapcsolataik és az alkalmazott korszerű technikai megoldások hatékony alkalmazása, valamint a kapacitások célirányos bővítése mellett, folyamatosan fejlesszék az EU, NATO szövetségben belüli, illetve a kétoldalú partnerszolgálati együttműködést, különös tekintettel a terrorista szervezetek által alkalmazott új módszerek, pénzügyi és logisztikai háttérük felderítése vonatkozásában.

A gazdaságbiztonság védelme területén a felderítésnek továbbra is jelentős figyelmet kell szentelnie a Kormány gazdasági, pénzügyi és kereskedelempolitikai döntéseihez szükséges értesülések megszerzésére, a stratégiai fontosságú hazai nagy vállalatok külföldi pozíciószerezésének elősegítésére, illetve a nemzetközi vállalatok tervezett tőkebefektetései törekvéseinek feltérképezésre, a nemzetgazdaság stabilitását érintő külföldi eredetű törekvések felderítésére, különös tekintettel a nemzeti valuta védelmére, illetve az euró hazai közeljövőben történő bevezetésére. Feladatot jelent továbbá az uniós források megszerzését akadályozó körülményekre vonatkozó értesülések megszerzése, továbbá az illegális pénzelosztó hálózatépítés megakadályozása. Ezt igazolja, hogy a hazai magán-titkosszolgálatok részben leplezett feladatok vállalásával törekednek az ellenérdekelt konkurensok szándékainak, piaci, üzleti, kutatás-fejlesztési eredményeinek, sőt olykor az állami, vagy uniós támogatások rendszerének – azt csak részben teljesítési, illetve abból jövedelmezőbb pénzkinyerési céllal – megismerésére.

*A felderítés stratégiai feladata a Magyar Köztársaság *energiaellátásának* biztonsága ellen irányuló külföldi tevékenységek felderítése, a magyar energiaipart befolyásoló nemzetközi vonatkozású tényezők és folyamatok feltárása, információk beszerzése, elemzések elvégzése.*

*A felderítés kísérje folyamatosan figyelemmel (a katasztrófavédelemmel együttműködve) azokat az eseményeket, illetve törekvéseket, melyek veszélyeztetik Magyarország *környezeti biztonságát*, különös tekintettel a radioaktív, vegyi és biológiai szennyező anyagok, technológiák alkalmazásával kapcsolatos ökológiai veszélyhelyzetek felderítésére.*

Az EU és NATO tagságunkból eredő felderítési feladatok lényege, hogy a bővítési folyamatot befolyásoló tényezőkről, kiemelten a magyar nemzeti érdekek érvényesítésének feltételeiről, valamint a *határon túli magyar közösségek védelmét* érintő bel- és külpolitikai folyamatokkal, döntésekkel összefüggő információkról folyamatosan, érdemben tájékoztatást kapjanak a hazai döntéshozók.

A felderítésnek kiemelt figyelmet kell fordítania a tömegpusztító fegyverek terjedésével, a *non-proliférációs* és leszerelési szerződésekben vállalt kötelezettségek kijátszására, illetve megsértésére irányuló tevékenységekkel kapcsolatos értesülések megszerzésére. Információkat kell gyűjteni a hazánk érdekeit veszélyeztető *nemzetközi szervezett bűnözés* külföldi hátterének, kapcsolatainak a felderítése, valamint az ehhez kapcsolódó illegális tevékenységi formák (a kábítószer- és illegális fegyverkereskedelem, az embercsempészet, a jövedéki termékek illegális forgalma) terjedésének korlátozása céljából.

A katonai felderítés által végzendő információgyűjtésnek az ország *védelmi (katonai) biztonságát* közvetlenül érintő fenyegetések felfedésére, a NATO műveletekben, a nemzetközi missziókban résztvevő magyar erők biztonságos és hatékony tevékenységének elősegítésére, a hazai és a szövetségi döntéshozói folyamatok hírszerző információkkal és elemzésekkel történő támogatására kell irányulnia.

A fentiekben ismertetett felderítési prioritások érvényesítésében a titkosszolgálati információgyűjtésre törvényben felhatalmazott hazai nemzetbiztonsági szolgálatok és a biztonsági (intézményrendszer) szervek kizárólagosan érdekeltek. Mindehhez alternatívan kapcsolódnak a magán-titkosszolgálatok, különösen a magánbankok makro- és mezoszintű biztonsági védelmi tevékenysége.

A felderítés prioritásaival párhuzamosan, egymást támogatva és erősítve jelennek meg az elhárítás prioritásai. A külföldi titkosszolgálatok megállapodás és/vagy szövetség alapján kapcsolódnak a hazai biztonsági intézményrendszerhez, ez utóbbi kvázi nemzeti hírszerző közösségként is szerveződhet.

ELHÁRÍTÁS PRIORITÁSAI

A terrorizmus elleni harc területén információkat kell gyűjteni hazánk terrorveszélyeztetettségének alakulását befolyásoló szervezetekről, csoportokról és törekvésekről, különös tekintettel a terrorszervezetek logisztikai, pénzügyi, esetlegesen utánpótlási bázisát biztosító csoportok helyzetéről, tevékenységéről. El kell látni a Magyarországon lévő – fokozott veszélyeztetettségű – külföldi érdekeltségek nemzetbiztonsági védelmét.

Kiemelt nemzetbiztonsági feladatnak kell tekinteni Magyarország *gazdaságbiztonságának* védelme területén az ország gazdasági stabilitását, *pénzügyi biztonságát*, az állam stratégiai fontosságú gazdasági szervezeteiben megnyilvánuló biztonsági kockázatok feltárását, különös tekintettel a kiemelt beruházások és közbeszerzési eljárások során észlelt visszaélésekre (ahol feltételezhető a legaktívabb magán-titkosszolgálati tevékenység is). Továbbá a hazai euró közeljövőben történő bevezetését veszélyeztető törekvések, illetve az uniós források felhasználásával kapcsolatos visszaélések felderítését és akadályozását. Figyelemmel kell kísérni az ország energiaellátásának biztonsága ellen irányuló külföldi tevékenységeket, a magyar energiaipart befolyásoló hazai vonatkozású tényezőket. Maga a gazdaság- és pénzügyi biztonsági védelem munkavégzésének részletezettsége a szolgálatok feladatellátásában jelenleg hiányos, sőt a szükséges biztonsági szakemberek mesterképzése a hazai felsőoktatási rendszerben nincs kialakítva. A gazdasági elhárítás törvényi alkalmazhatóságát akadályozza az, hogy a rendelkező törvényi szöveg túl általános, így a végrehajtási rendelkezések tartalma elég tág határok között mozoghatnak. Fontos szempont a hazánk által működtetett *infrastruktúrák* potenciálisan veszélyeztetett, kritikus elemeinek *védelme*.

Fel kell tární a Magyar Köztársaság érdekeit veszélyeztető *szervezett bűnözői csoportok* jogellenes szándékait, gazdasági háttérét, az állami intézményekbe történő beépülési és befolyásolási kísérleteit, információkkal kell támogatni a büntetőeljárásban részt vevő rendvédelmi és más állami szervek működési hatékonyságát. Kiemelt feladatot jelent a rendvédelmi szervezetekkel történő hatékony titkosszolgálati együttműködés, különös tekintettel a *korruptió, a kábítószer-csempészet, a szervkereskedelem, a prostitúció, az illegális migráció, az emberkereskedelem, az illegális fegyverkereskedelem, a pénzmosás, a pénz- és okmányhamisítás, számítógépes bűnözés* elleni küzdelemre, valamint a *közélet tisztaságának* biztosítására.

Új feladatként szükséges foglalkozni a törvényellenes cselekményekből származó *vagyonok* adóparadicsomokba való *kimentésével*, valamint – a hazain kívül – a *nemzetközi bűnüldöző szervek együttműködéséből* származó előnyök fokozásával. Mivel hazánk az EU külső határa is egyben, így az

unió külső határai biztonságát *integrált határőrizeti szemlélet* előtérbe helyezésével tudjuk csak garantálni.

A katonai elhárítás által végzendő feladatok az ország *védelmi (katonai) biztonságát* közvetlenül veszélyeztető fenyegetésének feltárására, megelőzésére, megakadályozására kell, hogy irányuljanak.

A biztonságra gyakorolt, fent ismertetett hatások – vagyis a felderítendő-elhárítandó feladatok – meg kell, hogy jelenjenek a biztonsági stratégiákban.

A biztonsági stratégiák

Az előzőek alapján a *rangsorolt biztonságra gyakorolt hatások felderítése és elhárítása – a biztonsági stratégiák által vezérelt – titkosszolgálatok feladatkörébe tartoznak.*

Jogilag deklarált – nemzeti biztonsági stratégiára épülő – ágazati stratégiák nélkül az ország biztonsági érdekeihez és értékeihez igazodó tényleges *állami titkosszolgálati* (a nemzetbiztonsági szolgálatok belső és külső /fedett/ műveleti szervei, valamint a titkos információgyűjtésre törvényben felhatalmazott szervek által végzett) munka nem létezik, ami van, az kvázi, látszólagos. A válsághelyzetek kezelésére jelenleg nincs hatékonyan alkalmazható, komplex ágazati biztonsági stratégia rendszer.

Sem a készülő ágazati nemzetbiztonsági, rendészeti, sem a már megjelent katonai stratégia és azokat megalapozó nemzeti biztonsági stratégia nem veszi figyelembe, hogy az elmúlt húsz évben globális szinten jelentkezik az a folyamat, amely során a magánszektor rohamosan növeli, bővíti szerepvállalását a nemzeti biztonság, mint nemzeti érték előállításában. Számolni kell azzal a helyzettel is, hogy hazánkban, nagyon általános értelemben, jelenleg és várhatóan – amennyiben a politikai és a kormányzati akarat számottevően nem módosul – a jövőben, hosszú távon csak a magán-titkosszolgálat tud (illegálisan) eredményes titkosszolgálati tevékenységet végezni. Manapság is adott a lehetőség, hogy rendellenesen (illegálisan) a mai állami titkosszolgálatok (pl. a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok) anyagilag is érdekelve magán-titkosszolgálati munkákat felvállaljanak. Mind e mögött nehezen definiálható profit és szimpla pénzszerzési cél található.

A magán-titkosszolgálat – általános felfogásban – a jogi személyiséggel rendelkezők, vagy a nélküliek magán- és anyagi érdekű és célú felderítésre, elhárításra, operatív-technikai szolgáltatásra, valamint értékelésre, elemzésre létrehozott vállalkozása. Műveleteihez haditechnikai eszközöket

illegálisan és/vagy legálisan alkalmazza. Ez utóbbinál ultramodern, korszerű, haditechnikainak nem minősülő eszközöket, kettős használatú, saját fejlesztésű termékeket is használ. A humánerői és a titkosszolgálati módszerei alkalmazásánál kihasználja a jogi normák, a biztonsági rezsimek és protokollok adta hiányosságokat. Nemcsak a hazai, hanem a külföldi magántőke is szükségszerűen (törvénytől) hívja őket életre, illetve tart igényt rájuk. Kialakulásuk – a tőkés országokban – a hidegháború időszakára tehető. Szerveződéseik a katonai-ipari (modern szakterminológia szerint hadiipari, hadigazdasági-) komplexumok integráns részeként a katonai-állami szektor és a hadiipari monopóliumok közé – az állami titkosszolgálatokkal együtt – ékelődnek. Így a komplexumok, mint hatalomkoncentrációk befolyása, irányító szerepe még eredményesebben tud hatni nemzetek életére, nemzetközi integrációkra és koalíciókra. A társadalmi-gazdasági rendszerátalakulásokat követően majdnem minden rendszerváltó országban megjelennek.

A 2008-as globális gazdasági-pénzügyi válság hozadékaként számuk rohamosan növekszik, szerepvállalásukat a társadalomban, közigazgatásban nem lehet már figyelmen kívül hagyni. A magán-titkosszolgálatokhoz szorosan kötődnek a magánhadseregek (hazánkban jellemzően a félkatonai szervezetek). Jelen tanulmánynak nem célja a magánhadseregek vizsgálata.

Az érdemi titkosszolgálati munkához kialakítandó, illetve alkalmazandó ágazati biztonsági stratégiák komplex rendszert kell, hogy alkossanak.

A magyar titkosszolgálatok szerveződésének rendszere

SZERVEZŐDÉSÜK ----- JELLEMZŐJÜK	ÁLLAMI	MAGÁN
FEGYVERES JELLEG	igen	általánosan nem (kivétel a bűnözői szerveződés)
ERŐ, ESZKÖZ ÉS MÓDSZER	titkos	részben legális
SZERVEZET	titkos	részben legális

A közelmúlt – fontosabb – magán-titkosszolgálati jellegű beavatkozásai eredményeként könyvelhető el:

- a pénzügyi szektorban az MNB-nél a jövedelemszerző korlátok fi-

gyelmen kívül hagyása;

- az egészségügyi szektorban az influenza elleni vakcina körüli – pénzügyi, valamint a hazai és a külföldi ellenérdekelt gyártó-forgalmazó és egészségügyi szakmai csoportok céljait szolgáló – bizonytalanság mesterséges gerjesztése;

- az önkormányzati szektorban a budapesti és egyes vidéki ingatlanok – külföldi támogatást is élvező – tőkefelhalmozási célú eladása;

- a fővárosi önkormányzat felügyelte BKV-nál tőkefelhalmozási célú egyéni „akciók”;

- az állami szektor által felügyelt MÁV-nál pénzügyi, gazdasági, szakmai túlkapások eredményezte egyéni tőkefelhalmozások;

- a nemzeti vagyonkezelő által felügyelt egyes állami ingatlanok, vagyontárgyak „sajátos privatizálása”, a velencei tavi (sukorói) kaszinó építéséhez szükséges ingatlanok „rendhagyó pénzszerzési célú cseréje”;

- az energia szektorban az alternatív energiaforrások felhasználásának, gyakorlati alkalmazásának pénzszerzési célú késleltetése, akadályoztatása (pl. szélerőművek);

- a katonai (pl. vadászrepülőgépek vásárlása, szállítórepülők felújítása, IFF csereügylet), nemzetbiztonsági (pl. lehallgató-rendszer) beszerzésének haszonszerzési célú anomáliái;

- hazai és uniós közbeszerzések, központosított közbeszerzések „vélelmezett” haszonszerzési célú szabálytalanságai.

**A szóban forgó magán-titkosszolgálati jellegű munka közel hasonlóképpen zajlik,
mint az állami titkosszolgálatoknál**

MŰVELETI IRÁNY ----- MEGRENDELŐ/MEGBÍZÓ	INFORMÁ- CIÓSZERZÉS	BEFOLYÁSOLÁS
MAGYAR NEMZETI BANK	érdemi	nyílt
VAKCINAGYÁRTÁS	érdemi	rejtett (külföldi részvétellel nem kizárt)
FŐVÁROSI/HELYI ÖNKORMÁNYZAT	érdemi	rejtett (külföldi részvétel nem kizárt)
BKV	érdemi	rejtett
MÁV	érdemi	rejtett
NEMZETI VAGYONKEZELÉS	érdemi	rejtett (külföldi részvétel nem kizárt)
ENERGETIKAI BERUHÁZÁSOK	érdemi	rejtett (külföldi részvétel nem kizárt)
KATONAI ÉS NEMZETBIZTONSÁGI BE- SZERZÉSEK	érdemi	rejtett (külföldi részvétellel)
CIVIL (VALAMINT ÁLLAMI, ÖNKOR- MÁNYZATI) KÖZBESZERZÉSEK	érdemi	rejtett

Mind a nemzeti biztonság, mind a nemzeti fejlődés gravitációs központja a magánszektorban és annak intellektuális tőkájében rejlik. Ennek karakteresen tükröződnie kell az ágazati nemzetbiztonsági, rendészeti és a célorientáltan módosított katonai stratégiában.

A jövő fontos feladata az ágazati stratégiák kiadásával párhuzamosan a közigazgatásban a – példaként véve a külföldön (pl. USA-ban) már legalizált – magán-titkosszolgálat helyének, szerepének meghatározása, működésük nemzetgazdaságba való beintegrálása, a gazdasági növekedést fokozó szerepének felismerése, illetve az állami titkosszolgálatokkal való kölcsönös viszonyuk, együttműködésük rendezése. Ehhez felhasználhatók azon külföldi magán-titkosszolgálatok elméleti és tudományos módszertannal alátámasztott tapasztalatai, amelyek a hazai gyakorlatba könnyen átültethetők. Mindenképpen indokolt hasznosítani a hazai oktatási és titkosszolgálati szakembereink megszerzett tapasztalatait, illetve a magyar oktatás, képzés, továbbképzés már meglévő felsőoktatási bázisait, továbbá a média közvélemény- és tudatformáló hatását.

A jelenlegi állami titkosszolgálatok legitimációja rendezett, azok a hazai érvényes jogszabályok alapján működnek. A magán-titkosszolgálatok ugyanakkor – jogszabályi felhatalmazás alapján, illetve anélkül – a társadalom meghatározó (állami-, önkormányzati-, magán-) szektoraiban részben legálisan, illetve alapvetően illegálisan tevékenykednek.

Az állami titkosszolgálati monopólium megmaradását és érvényesülését jelenti az, hogy

- mindhárom szektorban legálisan csak az állami titkosszolgálatok dolgoznak;
- az állami titkosszolgálatoknak – történelmi tradíció miatt is – megmarad a nemzetbiztonsági monopóliuma;
- a magán-titkosszolgálat illegális tevékenységével kvázi szünteti meg az állami titkosszolgálati monopóliumokat;
- elsősorban a magán-titkosszolgálatok érdeke, hogy tevékenységüket mielőbb legálisan végezhessék.

Hangsúlyozni szükséges, hogy az állami és magán-titkosszolgálatokra kiterjedő intézményi, strukturális reform, a szervezeti rendszer átalakítása nem előzhetné, nem előzheti meg az ágazati nemzetbiztonsági, rendészeti és a célorientáltan módosított katonai stratégia kidolgozását, életbe léptetését. Az ágazati stratégia konszenzusos megalkotása, hatályba léptetése jelentheti az elvi alapok megerősítését, továbbá a fő célok és irányok kijelölését, a titkosszolgálati munkában szükséges korrekciók elvégzését. A nemzetbiztonsági szolgálatok, rendészeti és katonai szervek korábban tervezett karcsúsítása, összevonása feltételezi a nemzeti biztonsági stratégiára épülő ágazati stratégiák létét, stratégiai vezérlő funkció érvényesülését.

A korábbi érvelést is megerősítve: a mostani állami titkosszolgálati munka – alapvetően a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál – vélhetően nem több mint sajátos rendészeti, illetve rendőri tevékenység, mivel nem létezik – a nemzeti biztonsági stratégiára épülő, a felderítési, elhárítási prioritásokat figyelembe vevő és a gyakorlati munkát komplexen vezérlő – ágazati nemzetbiztonsági, továbbá rendészeti stratégia. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál a titkosszolgálati munka minőségbiztosítása, nemzetközi standardoknak való megfelelés és az egységes fogalmi terminológia használata jelenleg még nem kielégítő, hiányos. A katonai nemzetbiztonsági szolgálatok még eredményesebb munkájához – a szövetségesi elvárások hangsúlyosabb érvényesítése érdekében – a jelenlegi katonai stratégiát célorientáltan módosítani szükséges, valamint a mostani nemzeti biztonsági

stratégiát több védelmi-katonai elemmel bővíteni kell.

A magyar titkosszolgálatok szervezeteinek, szerveződéseinek műveleti erői, eszközei és módszerei alkalmazási képessége, fejlettsége nagyon különböző. *Az elmúlt 20 évben látványosan csak a katonai és magán-titkosszolgálatok fejlődtek* technikai kapacitás, illetve humánerőforrás alkalmazása tekintetében.

A titkosszolgálati válságkezelés intézmény rendszere

Európának, de világ más régióinak a közelmúlt felerősödött társadalmi, gazdasági és katonai válságával kell szembe néznie. Válaszként a titkosszolgálatoknak – a biztonságra gyakorolt hatásokkal és a stratégiákkal, valamint a titkosszolgálati prioritásokkal szoros összefüggésben – mielőbb ki kell alakítani a titkosszolgálati válságkezelés új intézményi rendszerét. Ehhez szükséges felismerni, hogy csak a *hazai titkosszolgálati válságkezelés nem lehet elegendő*, a titkosszolgálati válságkezelést európai, globális szintre kell emelni. Globális egyeztetés, adatcsere szükséges a hatékonyabb válságkezelés előrejelzése, végrehajtása érdekében.

AZ ÁLLAMI KOORDINÁLÓ SZEREPRŐL

Hazánk biztonsága védelmének továbbra is döntő eleme a kritikus külső és belső biztonságra gyakorolt hatásokról információk szerzése, vagyis a nemzeti érdekek mentén folytatott titkosszolgálati információgyűjtés, befolyásolás. Nagyon fontos tudnunk minden kisebb, nagyobb régió új fejlődési tendenciájáról, előre nem látott válságról, eseményről és jelenségről, amelyek hatással lehetnek Magyarországon biztonságára, jólétére.

A nevesített, sorba rendezett (kritikus) biztonságra gyakorolt hatásokat egyidejűleg szükséges kezelni. Az egyidejűleg kezelt kritikus biztonságra gyakorolt hatások alapján megállapított (rangsorolt) feladatok végrehajtása – és nem csak a válságkezelés – érdekében a *titkosszolgálatokat koordináló szervezet* (esetleg a kvázi nemzeti hírszerző közösségen belül) kell létrehozni. Ez minden – elsősorban a külső biztonságot érintő – titkosszolgálati, benne a hazai nemzetbiztonsági szolgálatok titkos információgyűjtésre törvényben felhatalmazott egyéb szervek, a szövetséges külföldi partnerek és az alternatívan együttműködő hazai szervek (magán-titkosszolgálatok, minisztériumok, országos hatáskörű szervek stb.) szolgáltatott információ, valamint az államot (kormányt) érdeklő külföldi és belföldi hír – és befolyásolási igényt megkap. A koordináló szervezet – a hozzá érkező titkosszolgá-

lati, benne a hazai rendvédelmi-rendészeti, a szövetséges külföldi-partnerek szolgáltatotta információk alapján – megszervezi a kormány eseti, illetve rendszeres informálását, és végzi a nemzetbiztonsági szolgálatok bevonásával a nemzet biztonságát érintő, kormányzati döntéseket előkészítő összefoglaló és értékelő jelentések, intézkedési tervek, átfogó-értékelő elemzések, helyzetértékelések és prognózisok kidolgozását. A konkrét műveleti feladatot ellátó nemzetbiztonsági szolgálat működése során haladéktalanul informálja a polgári és katonai felső vezetést, a titkosszolgálatokat koordináló szervezetet, a társ hazai és külföldi biztonsági szolgálat vezetőit, ha a nemzet érdekeit jelentősen befolyásoló, vagy annak közvetlen veszélyeztetésére utaló információ kerül birtokába. Megküldi továbbá a nemzeti érdekek sérelmére, közvetlen veszélyeztetésére utaló, valamint az ország biztonságával, biztonságpolitikájával, nemzetközi megítélésével és fontosabb gazdasági céljaival közvetlenül összefüggő információkat. A releváns biztonsági információk birtokában az illetékes (magyar és különleges helyzetekben a külföldi) állami és katonai szervek a szükséges intézkedéseket (pl. titkos akciók elrendelésére) megteszik.

A vázolt titkosszolgálatokat koordináló szervezeti rendszer működésének várható eredménye az, hogy kialakul, és készség szintjén megvalósul a hazai titkosszolgálatokkal és szövetséges külföldi partnerekkel az állami (kormányzati) célú, illetve érdekű titkosszolgálati információgyűjtés hosszú, közép- és rövidtávú tervezése és tevékenysége. Ezáltal összehangolttá és stabillá válik az állami (kormányzati) döntéshozók titkosszolgálati jellegű informálása, objektív, szakmailag és tudományosan megalapozott, az állami (kormányzati) döntés-előkészítés és feladat-végrehajtás rendszere.

A titkosszolgálatokat koordináló szervezet jogilag deklarált működési terepe lehet

TITKOSSZOLGÁLATI CÉL ----- SZERVEZŐDÉS	POLITIKAI	VÉDELMI	BŰNMEG- ELŐZÉSI
ÁLLAMI	legális	legális	legális
MAGÁN	részben le- gális	részben legális	részben legális
KÖZREMŰKÖDŐ-EGYÜTTMŰKÖDŐ KÜLFÖLDI SZERVEZET, SZEMÉLY	részben le- gális	legális	legális

MAGÁN-TITKOSSZOLGÁLATI SZERVEZŐDÉSEK

A magyar nemzetbiztonsági szolgálatok mellett létező magán felderítő-elhárító, operatív-technika szolgáltató, értékelő-elemző vállalkozások ügyfelei a privátszférából, elsősorban nagyvállalatok, üzleti világ területéről kerülnek ki, de egyre gyakrabban kormányzati megrendelésnek is eleget tesznek. Információgyűjtésük túlnyomórészt nyílt és bizalmas jellegű. A hatályos jogi normák alapján titkosnak tekinthető információszerzésük elenyésző. Az állami hírszerzésre többször hivatkozott nyílt, technikai és ügynöki információszerzési 70-20-10 arányok a magán-titkosszolgálatra is vélhetően fennállnak.

A magán-titkosszolgálati vállalkozások – anyagi érdekeik által vezérelve sokszor kényszeredetten – a válságkezelésre fókuszálnak. Szervezeti hálójukba beletartoznak a nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező, vagy egyáltalán nem rendelkező nagyvállalatok, alapítványok, gazdasági társaságok, különösen a minisztériumok kvázi tulajdonában lévők, amelyeket vezető köztisztviselők magán-titkosszolgálati céllal menedzselnek (közbeszerzések stb.), illetve a hivatali anyagi és információs erőforrásokat saját vállalkozásaikkal szinte együtt kezelik, teljes munkakörben, kötetlen munkaidőben, nagy ügyintézői létszámmal, kiemelt javadalmazással.

Tovább bővíti a magán-titkosszolgálatok rendszerét az egyesületek, szövetségek (pl. az állami költségvetés által finanszírozott és „felfegyverzett” polgárőrszövetség), az üzleti-pénzügyi tanácsadó, konzultációs szolgáltatást nyújtó cégek, ügyvédi irodák, magán-szervezetek fenntartotta felderítő-elhárító, információs értékelő-elemző szolgálatok. Hasonló céllal szerveződhetnek a magán és közhatalmi szférában (pl. állam-önkormányzat felügyelte vállalatoknál, egyes minisztériumi kabinetirodáknál, önálló szakmai és funkcionális főosztályokon /pl. vagyongazdálkodási hivatali szerveknél/, ahol a kormányzati akarattal végrehajtani szándékozott létszám-racionalizálás nagyságrendekkel fogja megemelni az eddigi létszám-keretet a hatósági munkát végzők létszáma terhére) információs monopóliummal, jelentős hazai és nemzetközi kapcsolati tőkével rendelkező személyek, akik saját gazdasági és szakmai céljaik, sajátos, egyéni és csoport célok érdekében tevékenykednek.

A magán-titkosszolgálati szerveződések legtöbbször hatékonyabbak, mint a még mindig túlbonyolított, áttekinthetetlen, pazarló, soklépcsős szerkezetű, az egyéni felelősség elkendőzésében, elsikkadásában „érdekelt”, a bürokrata, „írásztal” szemléletet visszatükröző állami, önkormányzati pénzekből finanszírozott hivatalos felderítő, elhárító információ-feldolgozó apparátusok. A magán-titkosszolgálat intenzív személyi kapcsolatot tart fenn a hazai fegyveres rendvédelmi szervek és a titkos információgyűjtésre tör-

vényben felhatalmazott szervezetek hivatásos és polgári alkalmazottaival. Információbázisuk egy-egy egyedi ügyben a személyes adatok teljes körére kiterjed, önállósodási törekvésüket az utóbbi években kihirdetett, illetve közzétett jogi normák is segítik. A jogalkotókra és a törvényhozókra hárul az a feladat, hogy az adatvédelmi szempontból még kifogásolható adatütöztetési tevékenységüket legalizálják.

A magán-titkosszolgálati vállalkozások (szervezet) kialakulása és fejlődése – bár behatol a korábban állami monopóliumnak tekintett érdekszférába – *komoly jövő előtt áll*, hiszen

- az állami költségvetési, a gazdasági megszigorítások a jelenlegi nemzetbiztonsági szervezeteket is érintik, de furcsa módon, teljes tudatossággal a pénzügyi-gazdasági kormányzat válságkezelési intézkedései – több áttételen keresztül – a magán-titkosszolgálatot favorizálja a korlátlan mértékű hazai és uniós pénzügyi támogatás biztosításával;
- egyes speciális feladatokat továbbra el kell végezni;
- az állami felderítő, elhárító szervezetek hatékonysága – elsősorban a piaci követelmények hiánya miatt – többször is megkérdőjeleződött (11/9, iraki-válság stb.);
- lassan hazánkba is „begyűrűzik” az, hogy – a korábbi állami monopóliumot képező – egyes felderítési, elhárítási állami funkciókat (pl. kiemelt személy- és objektumvédelem) egyre gyakrabban adják magánkézbe.

Mindezek alapján várható, hogy a magán-titkosszolgálatokra (tehát a magánszektorra) mind horizontálisan (műveleti és támogató feladatok), mind vertikálisan (távlati és taktikai szinten) az állami titkosszolgálatok szakmailag, továbbá a magánszektor (magántőke) felderítés-elhárítás, operatív-technikai szolgáltatás és értékelés-elemzés területein is egyre gyakrabban számítanak.

A magán-titkosszolgálatok jövőbeni bevonása némely állami, önkormányzati, továbbá titkosszolgálati feladatellátásba azt jelentheti, hogy egyes kormányzati, önkormányzati, rendőri, katonai, stratégiai tartalékképzési stb. feladatok kiszervezhetők, mely által az állam korlátozott erőforrásait és képességeit más, fontosabb (rangsorolt) kihívások, kritikus biztonságra gyakorolt hatások kezelésére fordíthatja.

Paradox, de az állami titkosszolgálatok működése a magán-titkosszolgálatok nélkül problematikusává válhat. Ennek bizonyítékát külföldi példák igazolják, például napjainkban a nemzetközi fegyverkereskedelem területén sem lehet kizárni az állami és a magán-titkosszolgálatok ideiglenes

fúzióját.

* * *

A magyar titkosszolgálatoknak a társadalmi, gazdasági és katonai – különösen a pénzügyi és gazdasági – válságok felmerülése előtt és hatása alatt kiemelt jelentőséggel bíró, jogilag deklarált válság-előrejelző és válságkezelő szerepük van. Mindennek a hazai titkosszolgálatok – részben finanszírozási, részben vezetés-szervezési-irányítási gondjaik miatt – csak "részben" tesznek eleget. Ebben az állami titkosszolgálatok (de maga az állam, az önkormányzat, a privát szféra is) egyre nagyobb mértékben – piaci alapokon, feladatuk kiszervezése által – számíthatnak a magán-titkosszolgálatokra, így azok akár a ma még alaptevékenységnek számító felderítés-elhárítási, operatív-technikai szolgáltatási, értékelés-elemzési feladatokat, valamint egyéb kiegészítő és kisegítő tevékenységet is elláthatnak.

Az állami és különösen a magán-titkosszolgálatok társadalmi szerepvállalása, közjogi rendezetlenségük ellenére lassan, de már megoldódni látszik. Manapság mindezt valamennyi átalakult, volt szocialista állami titkosszolgálatok jogutód szolgálatai, a politikai-kormányzati irányítás és a közigazgatás „nem szívesen” vállalják fel és/vagy nem tudják felvállalni, hiszen már alaptevékenységüket – költségvetési, fizetési, díjazási korlátaik, létszám-gondjaik, szaktudás-kapacitásaik hiányában – sem tudják hatékonyan teljesíteni. Ennek megfelelően a magán-titkosszolgálatok munkájára – bár a fenyegetések elhárításához csak korlátozott módon – egyre nagyobb a társadalmi és gazdasági igény, nemzetközi és belpolitikai elvárás. A tanulmányban nem vizsgált magánhadseregekre is rendkívül fontos szerep vár a jövőben.

Felhasznált irodalom

Demény Ádám: Az integrált határigazgatási rendszer és a vámigazgatás. *Hadtudományi Szemle*, 2009/2. szám

Izsa Jenő: A hírszerzés céljáról és rendszeréről. *Hadtudomány*, 2009/1-2. szám.

Földi László: A politika uralja a titkosszolgálatokat. Interjú, HVG.hu, http://hvg.hu/velemen/20081002_foldi_titkosszolgalat_csanyi.aspx)

Lénárt Ferenc: *A hadiipar hatalmi komplexummá szerveződése. Hadtudomány*, 2000. 2. szám.

Lénárt Ferenc: Biztonság, nemzetbiztonság. *Új Honvédségi Szemle*, 2001/1. szám.

Lénárt Ferenc: A magán-titkosszolgálati tevékenység és a biztonság. *Új Honvédségi Szemle*, 2007/11. szám.

Szalai Gábor: A nemzeti hírszerzés és a magánszektor kapcsolatának alapkérdései az USA-ban. *Hadtudományi Szemle*, 2008/2. szám.

Тим Шоррок: Разведку США отдали на откуп коммерсантам (<http://www.agentura.ru/dossier/usa/contract>)